

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

22e jaargang nr. 44

2 november 1969

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar
Overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Inspraak en uitpraak

De radio-uitzendingen van **16 november en 30 november a.s.** zullen voornamelijk bestaan uit twee inleidingen van Dr. C. van Rijsinge, onder de titel van resp. „Welvaart, welzijn en wij” en „Zij en Wij”. Ter sprake komen de problemen van praktische en ethische aard waarmee we bij een ongebreidelde ontwikkeling van wetenschap en techniek geconfronteerd worden.

De term „inleiding” is hier letterlijk te verstaan: beide uitzendingen zijn bedoeld als stof voor discussie.

In een aantal plaatsen worden door de gemeenschappen van het Humanistisch Verbond gesprekken belegd (direkt aansluitend op de uitzending of naderhand, waarbij de tekst op een band wordt opgenomen) over de gegevens en vragen die Van Rijsinge naar voren brengt.

vervolg

Het is de bedoeling dat rapporteurs de belangrijkste punten die in de discussies ter sprake zijn gekomen (kort geformuleerd) opsturen naar het Centraal Bureau. Daarbij zullen van enige bijeenkomsten opnamen gemaakt worden.

Dit materiaal is uitgangspunt voor de uitzendingen van **14 en 21 december**, waarin Dr. van Rijsinge op zoveel mogelijk gemaakte opmerkingen in zal gaan.

praktisch

Wanneer u mee wilt doen aan dit project moet u vóór **10 november** aan het centraal bureau opgeven:

- a. **plaats, tijd en datum** van de discussie
- b. naam en adres van kontaktpersoon/
rapporteur.

Wilt u dat we bij de uitzendingen in december rekening houden met de bij u gemaakte opmerkingen, dan dienen die op uiterlijk **8 december** (lieft eerder en zo kort mogelijk geformuleerd) in ons bezit te zijn.

herfstbos

*De bomen zwijgen
En peinzen vaag,
Van al de twijgen
Drupt iets omlaag.*

*De zon is henen,
Geen vogel fluit —
Zij zijn verdwenen,
Het lied is uit.*

*Alleengelaten
Wacht alles stil —
Wacht het gelaten
Der wereld wil.*

C. S. Adama van Scheltema
(1877-1924)

De Humanistische Stichting voor de Geestelijke Volksgezondheid

Zoals de vorige week reeds werd aangekondigd zou er deze week een gesprek worden uitgezonden over de onlangs opgerichte Humanistische Stichting voor de Geestelijke Volksgezondheid. Wij hadden dit gesprek met de heer J. Pasman, directeur van het Humanistisch Verbond en stimulator bij het tot standkomen van deze stichting, tevens adviseur van het stichtingsbestuur, en dr. Vles, psycholoog en lid van dit bestuur. De vragen zijn cursief gedrukt.

Meneer Pasman, een speciale humanistische stichting voor de geestelijke volksgezondheid, waarom is dat nodig.

P.: Ik kan me voorstellen dat deze vraag bij u opkomt. En dan ga ik u iets vertellen uit ons statuut.

We hebben tot doel om vanuit een humanistische achtergrond bij te dragen tot gedachtenvorming omtrent en bevordering van activiteiten op het terrein van de geestelijke volksgezondheid. De middelen die wij daarbij zullen gebruiken zijn: bijeenkomsten beleggen van overleg en informatie, stimuleren van onderzoek en studie, en — en daarmee kom ik meer rechtstreeks op uw vraag terecht — het bevorderen van zo groot mogelijke samenwerking op het gebied van de geestelijke volksgezondheid. Dat wil dus zeggen streven naar een zekere algemeenheid. Nou moet ik hier bij die algemeenheid toch wel enkele opmerkingen maken want bij die algemeenheid, verstaan wij in dit verband een samenwerking van instellingen, groepen, op grond van uiteenlopende levensovertuigingen en geloof. En dit begrip onderscheidt zich van samenwerking met mensen zonder uit te gaan van enige levensovertuiging of geloof. Hetgeen men beter neutraliteit zou kunnen noemen.

U gaat er dus vanuit dat het werk op dit gebied nog niet zo zeer op wetenschappelijke leest geschoeid is, dat levensbeschouwelijke vragen er helemaal niet meer toe zouden doen.

P.: Ik geloof dat dat nooit mogelijk zal zijn. Inderdaad zal de aanpak mede gebaseerd zijn op wetenschappelijke kennis. Maar, dan kom je al meteen op de vraag: is wetenschappelijke kennis een neutrale aangelegenheid?

Bijvoorbeeld bij psychiatrisch maatschappelijk werkers gebruikt men vaak de term dat men voor de methodiek uit gaat van de zelfbeschikking en de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt.

U bedoelt: dan is er, zij het impliciet, al sprake van een levensbeschouwing als uitgangspunt?

P.: Ja, en als dat zo is, dan heeft de werker permanent impulsen vanuit de inspiratiebronnen nodig. En onze stichting stelt zich nu voor zo'n inspiratiebron, dan vanuit de humanistische gedachtenwereld te zijn.

Het gaat niet alleen om de individuele werker, want soms treedt er een groep werkers naar buiten, bijvoorbeeld in het kader van de echtscheidingsproblematiek of de abortus provocatus.

Meneer Vles, gaat de nieuwe stichting zich alleen richten op mensen die al officieel ziek verklaard zijn, of ook op algemene maatregelen ter bescherming van de geestelijke volksgezondheid.

V.: Iedere stichting voor de geestelijke volksgezondheid, en daarop vormt deze stichting zeker geen uitzondering, richt zich op de geestelijke volksgezondheid in het algemeen. Dat wil dus zeggen: richt zich op een bepaald doel, en dat doel is preventie van stoornissen. Zijn aan de andere kant stoornissen al opgetreden, dan kan men zich daar ook mee bezig gaan houden, om te proberen zo goed mogelijk deze stoornissen te reduceren of geheel te niet te doen. Maar in ieder geval is de hoofdtaak van de H.S.G.V. om, uitgaande van een eigen beginsel, van een eigen standpunt, al datgene te doen wat er aan mee kan werken dat er een zo hygiënisch mogelijk klimaat komt voor de mensen om in te leven.

De stichting zal zich gaan bezig houden met een aantal activiteiten die al jaren vanuit het H.V., of opgezet en gestimuleerd door het H.V., plaats vonden, zoals de geestelijke verzorging in het leger, in inrichtingen van justitie, in arbeiderskampen, hulp aan gewetensbezwaarden, geestelijke verzorging voor studenten bijvoorbeeld.

Nu is het de bedoeling van deze stichting o.a. om meer bekendheid te gaan geven aan dit werk. Waarom?

P.: Ik heb het gevoel dat men daar in het land een verkeerd beeld van heeft. Hoewel ontstaan als tegenhanger van godsdienstige pastorale zorg, is het altijd meer opgevat als een geestelijk-hygiënisch proces, dan als de verkondiging van een boodschap. Het is een poging in de mens de krachten te activeren, die hem in staat stellen zelfstandig een levensvisie te hanteren.

V: Ja het is eigenlijk de bedoeling dat dit bestuur, dat deze stichting gaat dienen als een orgaan, dat de zaken coördineert en dat als stimulators kan dienen voor de werkers in het veld. We zijn op het ogenblik bijvoorbeeld ook bezig ons af te vragen wat de taak is van de verschillende werkers, hoe hun gebieden zich tot elkaar verhouden. En als werkers zou ik dan willen noemen: aan de ene kant de maatschappelijk werkers, aan de andere kant de geestelijk raadslieden, daarnaast de meer technici zoals psychologen en psychiaters, die ieder vanzelfsprekend een eigen taak hebben. Een eigen taak die de taak van een ander in veel opzichten overlapt en die zo ingericht moet zijn, dat deze taken tezamen een geheel gaan vormen.

Het is noodzakelijk, dat bij deze taken zoveel mogelijk behalve de min of meer objectieve gegevens die uit het vakgebied volgen, ook de levensbeschouwelijke aspecten in het oog gehouden worden. En het is juist de moeilijkheid om, naast elkaar te zetten wat nog levensbeschouwelijk aspect is aan de ene kant en wat aan de andere kant gerekend moet worden tot zuiver objectieve gegevens.

Ik geloof dat onze stichting een bijzonder belangrijk werk doet wanneer uitgemaakt wordt hoe die taakverdelingen zijn, en wanneer nagegaan wordt, op een zo objectief mogelijke wijze, op welke manier ieder van de genoemde onderdelen, aan de ene kant het levensbeschouwelijke stuk, aan de andere kant het objectief-wetenschappelijke stuk een functie vervullen in het geheel.

Mag ik van u beiden weten of u van mening bent, dat nu dit nieuwe initiatief genomen is, dit betekent, dat wat tot nu toe gebeurde slecht of onvoldoende was?

P.: Ik zou niet graag willen zeggen dat wat tot nu toe gebeurde slecht gebeurde. Maar ik ge-

De Humanistische Stichting Socrates belegt op zondag 16 november a.s. in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort een algemene najaarskonferentie over

VERVREEMDING DOOR EXPERIMENT IN DE KUNST

(in het bijzonder
betreffende de moderne muziek)

Dit onderwerp zal worden ingeleid door:

De musikologe mevrouw drs. M. Marcenaro-Huygens en de komponist Jan Wisse.

De konferentie zal worden geleid door prof. dr. W. van Dooren.

De kosten van deelname bedragen f 4,— p.p. (redukcie voor kontribuanten/donateurs en studenten).

De lunch kan worden gebruikt voor f 4,75 p.p.

Inlichtingen woorden gaarne verstrekt door het sekretariaat van de Stichting, Oudegracht 152 (postbus 114) Utrecht, tel. 030-24641.

loof dat wij van humanistische zijde nog een specifieke bijdrage zouden kunnen leveren tot verdere vervolmaking.

V.: Ja, ik ben het met de heer Pasman eens. Ik zou het alleen nog iets sterker willen stellen. Ik zou eigenlijk willen zeggen: uit wat ik tot nu toe gezien heb van wat van de kant van de humanistische mensen, deskundigen, gebeurde op de verschillende terreinen, dat dat goed gedaan werk is. Alleen zou ik er bij willen zeggen: het is pionierswerk. En ieder pionierswerk heeft nodig een verdieping, heeft nodig een bezinning op de achtergronden. En het is meestal in het leven niet gegeven aan de werkers in het veld, die overstelpt worden door allerlei problemen uit de dagelijkse praktijk, om zich in achtergronden nog zo sterk te gaan verdiepen als eigenlijk wel wenselijk zou zijn. Bovendien komt daar nog een tweede punt bij. Werkers in het veld, die zich in achtergronden gaan verdiepen, verdiepen zich in het algemeen in de achtergrond van hun eigen discipline. Juist in de stichting die nu is opgericht hebben we een bundeling van disciplines, en hebben we daarmee de mogelijkheid en de bedoeling om vanuit de samenspraak tussen deze verschillende disciplines te komen tot een geheel, dat meer bodem geeft aan het werk dat we in de toekomst gaan doen.

Kalender 1970

De kalender 1970 van het
Humanistisch Verbond,
nu in geheel vernieuwde
uitvoering, is verschenen.

De prijs is **f 5.75**

Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet door
storting of overschrijving van f 5,75 op post-
rekening 58 t.n.v. De Humanistische Pers
Utrecht.

In de omschrijving: Kalender 1970.

Waaruit en van wie?

Wij stellen onze lezers de vraag in welke boeken de onder no. 7 t/m 9 geplaatste stukjes voorkomen en wie de schrijvers zijn of uit welk gedicht en wie de dichter is.

Oplossingen, uitsluitend op een briefkaart, moeten uiterlijk vrijdag, 11 november in ons bezit zijn.

Op de voorzijde uw antwoorden, op de adreszijde duidelijk uw naam en adres.

Te adresseren aan:

De Humanistische Pers
Postbus 114
Utrecht.

Onder de goede oplossters worden 3 boekenbonnen van f 7,50 verloot.

7. Vanochtend ben ik weer met alles gestoord en kon daardoor niets behoorlijk afmaken. Buiten is het verschrikkelijk. Dag en nacht worden die arme mensen weggesleept, met niets anders bij zich dan een rugzak en wat geld. Deze bezittingen worden hun onderweg ook nog ontnomen. De gezinnen worden uit elkaar gerukt, gesplitst in mannen, vrouwen en kinderen.

Kinderen, die van school naar huis komen, vinden hun ouders niet meer. Vrouwen, die boodschappen doen, vinden bij haar thuiskomst haar huis verzegeld, haar familie verdwenen.

De Nederlandse Christenen hebben ook al angst, hun zonen worden naar Duitsland gestuurd, iedereen is bang.

En elke nacht komen er honderden vliegers over Nederland, vliegen naar de Duitse steden en ploegen daar de aarde met hun bommen om, en ieder uur vallen in Rusland en Afrika honderden, duizenden mensen. Niemand kan zich er buiten houden, de hele aardbol voert oorlog en al gaat het beter met de geallieerden, een einde is nog niet te zien.

En wij, we hebben het goed, ja beter dan miljoenen anderen. We zitten nog rustig en veilig en eten zogenaamd ons geld op. We zijn zo egoïstisch, dat we over „na de oorlog” spreken, ons op nieuwe kleren en schoenen verheugen, terwijl we eigenlijk iedere cent moesten sparen om na de oorlog de andere mensen te helpen, te redden wat er nog te redden valt.

De kinderen hier lopen rond in een dun bloesje en met klompen aan de voeten, geen jas, geen muts, geen kousen en niemand die hen helpt. Ze hebben niets in hun buik, maar kauwen op een peenwortel, lopen van hun koude woning weg naar de koude straat en komen op school in een nog koudere klas. Ja, het is zelfs zo ver met Holland gekomen, dat talloze kinderen op straat de voorbijgangers aanhouden en om een stuk brood vragen.

Ik zou je wel uren lang over de ellende, die de

oorlog meebrengt, kunnen vertellen, maar dat maakt me zelf enkel nog misnoediger. Er blijft ons niets anders over dan zo rustig als het kan het einde van deze misère af te wachten. Zowel de Joden als de Christenen wachten, de hele aardbol wacht en velen wachten op hun dood.

8. Voor een zeer hard toetertje ruilde mijn zoontje vier boekjes. Kijk pap, er staan plaatjes in. En pap kék en zag dat het van die Belgische misbaksels waren: louter manslagen en ontvoeringen, doorregen met boeventronies en zwoele dames. Neen, dán was het toetertje nog beter te dragen.

Terwijl hij met zijn pas verworven schat in de leunstoel zat en welwillend kennis nam van alles wat de bedrijvige auteur bij elkaar had weten te knokken, vroeg ik mij achter de laatste aflevering van mijn dagblad af, wat de vaderplicht thans gebod. Zeggen: „Dat mággie niet lezen?” Maar dan werd het begerlijke verboden waar. Vragen: „Vin je dat nou móói, dat die mannetjes elkaar zo'n pijn doen?” Maar dat klonk te halfzacht om vlot van de lippen te rollen.

Toen hij 's avonds naar bed ging, moesten de boekjes mee. Ik belegde een familieraad in de keuken en we kwamen overeen, dat ik ze stil-tjes zou wegpakken. Kom kom, zo'n kind vergeet gauw... Op de tenen sloop ik even later de kinderkamer in en strekte de hand naar zijn verderfelijke aanwinst uit.

„Pappie gaat in de boekjes lezen”, zei mijn zoontje, want hij sliep allerm minst. Ik geloof, dat ik een kleur kreeg, maar dat zag hij toch niet in de schemer van zijn slaapsalet.

„Nou maar gauw de oogjes toe”, ried ik nog en ging heen, zonder mij verder om zijn plaatjes te bekreunen.

Later op de avond ging het trouwens makkelijker en des morgens kwam hij reeds tegen zevenen de vermissing luidruchtig aangeven.

„Jéé, hoe zou dát nou komen!” veinsde ik vals. „Enfin — huil maar niet, ik breng vanmiddag wel een paar andere boekjes voor je mee”.

„En klapkaugom?” vroeg hij.

„En klapkauwgom”, zei ik.

Aldus geschiedde. Ik kwam om vijf uur thuis met een zakje lekkers en drie beeldige prentenboekjes, vol lammetjes en bloemetjes, met opvoedkundige onderstroom.

„Fijn!” vond hij, met een koon vol kauwgummi.

„En pap — ik heb die andere boekjes ook terug.”

Weet je waar ze waren? Ze lagen in je bureau!”

En hij keek me zó vriendelijk aan, dat ik mij een bitter slecht mens voelde.

9. laat één ster, een onaanzienlijk teken flonkren boven de rampzaligheid en opnieuw geloven wij in streken voorbij 't moeras van dezen lagen tijd.

Van week tot week:

Hilversum I (radio)

Zondag 9 november, 9.45-10.00 uur: Tristan Haan: Gide.

Zondag 16 november, 9.45-10.00 uur: C. van Rijsinge: Welvaart, welzijn en wij.